LAUSUNTO 12.3.

Asia: HE 27/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Startup-säätiö näkee merkittävän riskin siihen, että koronapandemia vähentää syntyvien uusien startup-yritysten määrää ja että esitetyt toimet eivät riitä asian korjaamiseen.

Kiitämme valiokuntaa lausuntopyynnöstä ja lausumme kunnioittaen seuraavaa.

Startup-ekosysteemin näkökulmasta haluamme esittää kiitoksen aikaisemman määräaikaisen kustannustuen toteutuksesta ja sekä tehokkaasta toimeenpanosta. Näkemyksemme mukaan kustannustuki on ollut tarpeellinen ja tehokas COVID-19 -pandemiasta aiheutuvien liiketoiminnan yleisten vaikeuksien helpottamiseksi. Kannatamme esitettyjä muutoksia ja lain voimassaolon jatkamista 31.12.2021 saakka.

Kustannustukea saaneiden joukossa on vain vähän pienempää liiketoimintaa harjoittavia yrityksiä ja tukeen liittyykin puutteita startup-ekosysteemin näkökulmasta. Kaavamaisesti toteutettuna toimialarajoitusmäärittelyt (startup-yrityksien rajaaminen tuen ulkopuolelle pelkästään PRH-toimialamäärittelyn takia) sekä liikevaihtoalaraja rajaavat merkittävän osan alkuvaiheen startup-yrityksistä ulos tuen piiristä.

Päivityksen alla oleva lain muutosesitys 2 000 euron alarajan poistamisesta on hyvä. Pienimpien yritysten taloudellinen kantokyky on usein huono ja rajoitustoimien tuloksena taloudelliset puskurit kuten muun muassa yritysten oma pääoma ja kassavarat ovat huvenneet entisestään.

Haluamme nostaa esiin haasteet, joita pitkittynyt pandemia startup-yrityksille ja erityisesti uusien yrityksen syntymiselle aiheuttaa ja johon kustannustuki ei vastaa. Startup-yritykset ovat tärkeä talouden uudistumisen mekanismi ja on olemassa merkittävä riski että pandemia vähentää syntyvien uusien startup-yritysten määrää.

Kasvuyritysten merkitystä koko Suomen kehityksen kannalta kuvastaa, että valtioneuvoston esittämän Suomen kestävän kasvun ohjelman neljästä pilarista startup-yritykset tuottavat ratkaisuja talouden rakennemuutokseen kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa, lisäävät digitalisaation ja datatalouden avulla tuottavuutta, ja luovat uusia työpaikkoja, parantavat työllisyysastetta ja nostavat osaamistasoa

sekä osin parantavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuutta digitalisaation ja kustannusvaikuttavuutta tuottavuuden kautta. KPMG:n vaikuttavuusselvityksen mukaan pääomasijoituksia saaneissa yhtiöissä henkilöstön kasvuvauhti on yli viisi kertaa nopeampi kuin verrokkiyhtiöissä.

Suomen kasvuyrityskenttä on tällä hetkellä erittäin hyvässä nosteessa koko eurooppalaisella tasolla, erityisesti, kun tarkastellaan suomalaisiin yrityksiin kohdistuvia sijoituksia pandemian aikana. Pääomasijoittajayhdistyksen tuoreen tutkimuksen mukaan kokonaissumma pääomasijoituksia Suomeen tammi-kesäkuussa 2020 oli yli 700M€, josta 245 M€ venture capital sijoituksia (Pääomasijoitusyhdistys 2020, kuva 1). Hyvä kehitys jatkui myös loppuvuonna ja ennakkotietojen mukaan kasvuyhtiöt ovat saaneet ennätysmäärän sijoituksia vuonna 2020. Toteamme myös, että Teollisuussijoitus Oy:n venture bridge -vakautusohjelma on toiminut hyvin myöhemmän kehitysvaiheen kasvuyhtiöiden kohdalla.

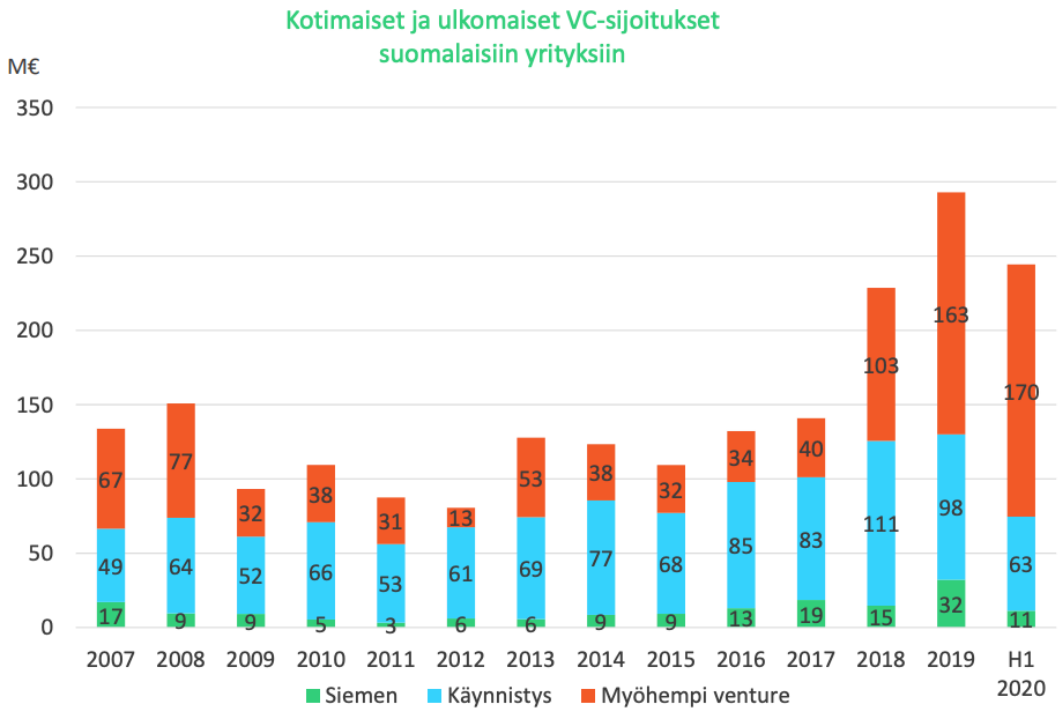

Kuva 1. Pääomasijoitukset suomalaisiin startup-yrityksiin tammi-kesäkuussa 2020

Tulee kuitenkin huomata, että pääomasijoitukset ovat kasvun polttoainetta, josta on hyötyä vain jos Suomessa vuosittain syntyy riittävästi uusia startup-yrityksiä. Alla ja kuvassa 2. on kuvattu keskeistä asiaan liittyvää dynamiikkaa.

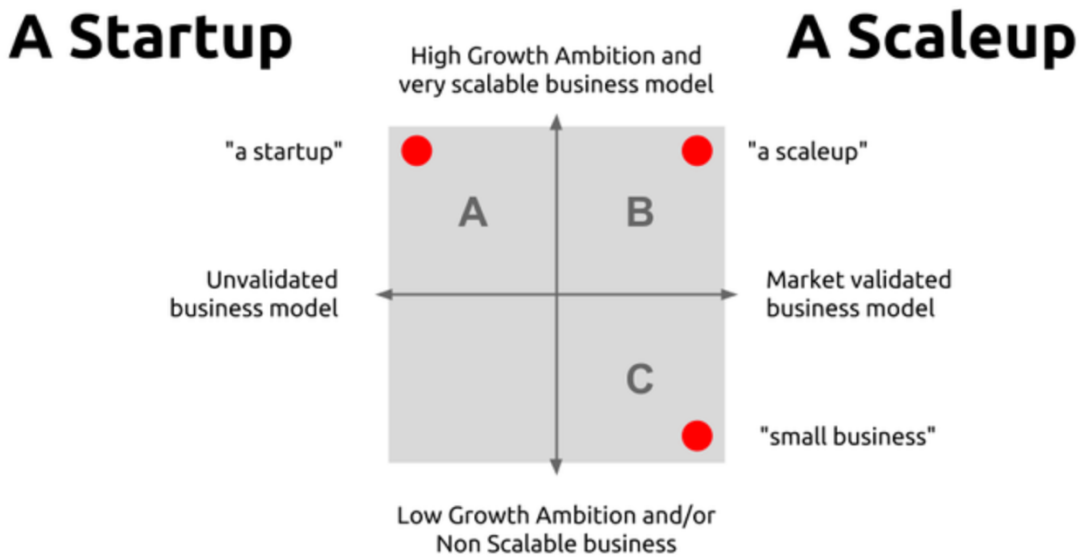

Kuva 2. Startup-yritys (A) kehittyy kasvuyhtiöksi (B), tavanomaiseksi pk-yhtiöksi (C) tai lopettaa toimintansa

Startup-yritykselle tunnusomaista on, että

- Toiminnan skaalautuminen ja nopea kasvattaminen ovat alusta lähtien liiketoiminnan tavoitteena (A). Skaalautuminen perustuu esimerkiksi monistettavaan tuote- tai palveluinnovaatioon tai kasvun rajoitukset uudella tavalla ratkaisevaan liiketoimintamalliin. Nordic Innovationin mukaan kasvuyritys (scaleup) on yritys, jonka liikevaihto on yli 2 miljoonaa euroa, työntekijämäärä yli 10 henkeä ja liikevaihdon vuosittainen kasvuvauhti yli 20%.
- Olennaista on, että startup vasta etsii monistettavaa ja skaalautuvaa liiketoimintamallia (B). Liiketoimintamalli saattaa vaihtua useitakin kertoja eikä startup-yrityksellä välttämättä ole tietoa tavoitellun liiketoiminnan kannattavuudesta laajassa mittakaavassa ja pitkällä aikavälillä. Siksi toimintaan liittyy tyypillisesti korkea riski.
- Liiketoiminta on usein ainakin alkuvaiheessa tappiollista. Sekä toiminnan käynnistäminen että kasvattaminen voivat edellyttää ulkopuolisia rahoittajia. Korkean riskin vuoksi valtaosa aloittavista startup-yrityksistä epäonnistuu – joko täysin (lopettaa toimintansa) tai alun perin tavoitellun kasvun saavuttamisessa (C) .

Startupin ytimessä on jokin innovaatio tai uusi liikeidea, jotka tyypillisesti syntyvät kohtaamisista ihmisten välillä. Koronapandemian vaatimat rajoitukset nimenomaisesti tähtäävät ihmisten kohtaamisen vähentämiseen. Lisäksi monet merkittävät epävarmuuden lähteet nakertavat yhä kotitalouksien ja

yritysten luottamusta tulevaan, lisäävät varovaisuutta, ja vaikeuttavat eteenpäin katsovaa päätöksentekoa. Startup-ekosysteemin toiminnan kannalta on keskeistä että uusia ideoita syntyy riittävä määrä ja nyt vaarana on siis, että epävarmuus vähentää uusien startup-yritysten syntymistä. Olisikin siksi erittäin tärkeää huolehtia siitä, että pandemian pitkittymisen takia kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että näissä oloissa jo syntyneet ja syntyvät elinkelpoiset ideat kestävät koronan yli.

Kustannustuki kohdentuu niihin yrityksiin, joiden liikevaihto on laskenut koronapandemian vuoksi. Useilla vuosina 2019 ja 2020 perustetuilla alkuvaiheen yritykselle ei vielä ole vertailukelpoista liikevaihtoa. Siitä huolimatta pandemia vaikuttaa yrityksen kykyyn tehdä alkavaa uusasiakashankintaa (esim. pidentyneet myyntisyklit) sekä ensimmäisiä pilottiasiakkuuksia. Tämä vaikeuttaa niiden taloudellista tilannetta, koska em. asioita ei olla voitu huomioida mahdollisilla aikaisemmin kerätyillä rahoituskierroksilla.

Ehdotammekin, että kustannustuen lisäksi harkittaisiin erityisesti alkuvaiheen startup-yrityksille suunnattua instrumenttia, joka ei perustuisi kertyneeseen liikevaihtoon vaan siinä otettaisiin huomioon paremmin yrityksen elinkaaren vaihe. Tämä erityinen startup-instrumentti voitaisiin kanavoida Business Finlandin kautta rahoitusmuotona, jossa yrityksen joka on vuoden 2020 aikana tai sen jälkeen saanut yksityistä oman pääoman ehtoista rahoitusta (esimerkiksi enkelirahoitus) olisi mahdollista saada avustusta enintään 30% oman pääoman rahoituksesta (non-diluting match funding, esimerkiksi enintään 500 000 euroa). Rahoitus vastaisi tavoitteeltaan Teollisuussijoitus Oy:n vakautusohjelmaa, mutta olisi kohdennettu aiemman vaiheen yhtiöihin.

Näin suunnattu avustus parantaisi yritysten omaa pääomaa ja kassan kestävyyttä (runway). Tällä instrumentilla vahvistettaisiin alkuvaiheen startup-yritysten selviytymismahdollisuuksia sekä turvattaisiin alkuvaiheen koko kasvuyritysekosysteemin kestävyyttä. Lisärahoitusinstrumentilla turvattaisiin kasvuyrittäjyyteen kohdistuneen nosteen jatkuvuus sekä koko ekosysteemin elinvoimaisuutta myös pitkällä aikavälillä.

Globaalin pandemian vaikutukset talouteen ovat mittavat. Tilanteesta voidaan kuitenkin nousta muun muassa lisäämällä talouden tuotantokykyä, yritysten kasvuhakuisuutta ja hyödyntämällä uusia innovaatiomahdollisuuksia. Tähän tarpeeseen vastaavat suomalaiset startup- ja kasvuyhtiöt, joilla on merkittävä rooli innovaatioympäristön, yrityskentän kestävän uudistumisen, työllisyyden ja työn tuottavuuden edistämisessä

Lisätiedot:
Jouni Lounasmaa
Startup-säätiö
jouni.lounasmaa@startup-saatio.fi
050 371 9590